

Оцене и прикази.

Флајшман: Проблеми животоа с гледишта социјализма и хришћанства. Превео Мих. Поповић, протојереј. Београд, 1927., штампарија »Св. Сава«. 8^о, страна 163.

Већ по самом наслову ове књиге, као и по звању преводичевом, може се а priori закључити да она има позитиван хришћански карактер. Њен је задатак да одбрани хришћанске погледе на живот од напада социјализма, односно његовог најизразитијег и најконзеквентнијег облика — комунизма.

Иако овај превод није добар превод, ипак се и из њега види снажан покушај писца, да поступно и са разних страна расмотри социјалистичко-комунистичке идеје о социјалном поретку, да покаже како оне почивају на тобоже научним испитивањима и резултатима науке, и да напоследку изнесе пред очи читаоца сву страхоту конзеквенција таквих погледа на живот. Писац ове књиге није партајичан и тесногруд. Он признаје да су користољубље, грамзивост и уопште егоизам богатих (буржоазије) узрок несносној социјалној беди; он отворено признаје да су захтеви радничког сталеза (пролетаријата) за побољшање материјалног стања у главном оправдани, али мисли да се правда не сме и не треба грубим насиљем постизавати, и да се маштања комунистичких социолога о срећи и блаженству на земљи, а на основу тоталне измене досадањег облика друштва, неизводљива — односно да воде несрећи и пропасти човека и друштва. Борба између капитала и радне снаге — буржоазије и пролетаријата — јесте борба

о »благо на земљи«, и у тој узајамној борби, на жалост, хришћ. религија највише страда. Основа борбе је борба за и против приватне својине; а како хришћ. религија у начелу није против приватне својине, то је овај раднички покрет енергично уперен и против ње. Но из овога комунистичког погледа на приватну својину поникле су, конзеквентно, нове идеје које директно иду против основа хришћ. религије. Ценећи једино материјална добра, представници радне — експлоатисане — класе повели су огорчену борбу не само против приватне својине у њеном најобичнијем смислу, него и против свега онога што материјално и идејно спада у приватну својину, као шпр. борбу против брака (а тиме и породице), где муж припада само жени а жена само мужу. Из овога је никла нова борба против свих моралних принципа који, признавајући природне нагоне, ограничавају их и упућују их да служе вишим циљевима. Отуда и њихова борба против Бога као творца и заштитника овог вишег моралног поретка, и борба против сваке надчулне и нематеријалне реалности које могу свратити на себе пажњу и интерес и тако ослабити интерес и борбу за само чулно и материјално. Тако се, напослетку, код представника и идеолога социјалистичко-комунистичког покрета изградио и као основа социолошких теорија утврдио потпуни материјалистички поглед на свет и Бога који у свему негира хришћанску религију.

Ово су најосновнији потези из садржине ове књиге. Тема је изванредно интересантна и важна и писац је успео да потпуно одговори свом великом и тешком задатку. Али, такав утисак чини оригинал, а не и овај српски превод. У српском преводу идеје и разлагања писца јак су метаморфозирани. Писац је према српском преводу, на многобројним местима или нејасан или нетачан, недоследан, противречан, бесмислен, каткада вулгаран и у опште конфузан. Добар познавалац овакве врсте литературе, и када нема пред собом писца — пишчеве књиге — у оригиналу, мора напослетку констатовати да је за овакав изглед Флајшмановог дела у српском преводу крив сâм преводилац. Оригинал је рђавим преводом савршено унакарађен. — Безбројне граматичке (особито у интерпункцији), синтатичке и стилистичке погрешке налазе се по свима листовима књиге, и оне кваре смисао и лепе идеје пишчеве. Недовољно познавање свога језика, а особито недовољно познавање страног

језика са кога је извршен превод, узрок је овом ретко тако рђавом језику и стилу српског превода. Осим тога, а то је и најважније при превођењу туђих дела, преводилац не разуме писца, а то значи да није ни најмање упућен у социолошке и природне науке, да не влада нити познаје научне термине из ових области знања. Отуда су безбројна места нејасна, нетачна а често пута и врло бесмислена.

Преводилац не казује : с којег је језика преводио, ко је тај Флајшман, и кад је он написао ово своје дело. На ова ћу питања сâм одговорити. Флајшман је Немац и писао је немачки, али преводилац, по својој прилици, није преводио с немачког већ с неког другог језика — свакако руског. Међу многобројним Флајшманима овај писац зове се Ото Флајшман, и написао је ово своје дело пре 36 година — 1891. Преводилац је (незнам из којих разлога) изменио наслов дела. Оригинал носи назив: Против социјал-демократије (*Wider die Sozialdemokratie*). — Осим тога што су у преводу избачене многе реченице па и читаве стране, преводилац је из овог Флајшмановог дела избацио четири врло важна одељка : 1. социјал-демократија и право, 2. социјал-дем. и национална економија, 3. социјал-дем. и религија и 4. социјал-дем. и морал. Ова два последња одељка нису смела никако изостати, јер су и најзначајнија у целом делу. Преводиоцу се има исто тако јако замерити, што преводи једно овако старо дело. Када једна велика земља (Русија) слави десетогодишњицу остварења комунистичке државе и друштва, и када постоје многа новија апологетска дела, која, указивањем и изнашањем конкретних последица комунистичко-социолошких теорија, могу успешније дејствовати на здравије убеђење маса, онда нема смисла потрзати старо оружје из онога времена, када је комунизам био тек у својим теоријским зачецима. Но кад се преводилац већ био решио да ово дело преведе, онда је требало да нам барем он у свом П о г о в о р у рече што год о ономе што нам Флајшман није могао пре 40 година рећи.

Превод је испод сваке критике. Нема странице а да нека места не одступају битно од оригинала. Превод на многим местима даје сасвим други или супротни смисао или бесмисао. Специјални изрази, научни термини и поједине теже, али пуне значаја, мисли из области филозофије и природних наука тако су рђаво преведени, да се незна шта управо писац хоће да

каже. Међу безбројним местима из превода, која показују непознавање ствари и неулажење у смисао написаног, навешћу само неколико места из једнога одељка која нису ништа гора од многих других таквих у другим одељцима. Преводац преводи специјални дарвинистички израз »geschlechtliche Zuchtwahl« (полно одабирање) са »племенски избор«, а реч »die Hauptanziehungspunkte« (главне тачке или мотиви привлачења један к другом) са »стварни momenti васпитања«. Отуда је у преводу цела реченица испала нејасна и бесмислена (види стр. 27.). На стр. 26. реч »Urzelle« (праћелијица) преводи са »прва ћелијица : зачетак«, а реч Mutter (мати) са »материја«, те је тако испала оваква бесмислена реченица : »Прва ћелијица : зачетак, по Дарвину, постаје материјом (!) свега онога што живи« (место : свих живих бића). Или нпр. на стр. 28. преводац каже : »променљивост није неорганског карактера« (!), а треба : »променљивост (варијабилитет) није неограничена«. Или нпр. одмах на идућој страни : Прекомеран број индивидуа једначи се...«, а треба : »прекомеран број индивидуа бива редуциран...« Или нпр., на истој страни, термин »Zuchtwahl« (одабирање) преводи са »приплод«; па и цела ова већа алинеја, у којој се налази ова реч, преведена је тако накарадно, да се из ње не може знати, шта је управо писац хтео рећи. На стр. 19. израз »Urzeugung (Generatio aequivoca)« преводи са »самопроизвољни зачетак« (место : празачеће); на истој страни : »Eiweisskörper« (беланчевинасто тело) преводи са »беланце у јајету«; на истој страни : »»autonome Beweglichkeit« (аутономна покретљивост) преводи, сасвим контра, са »аутономна непокретљивост«; на истој страни : има још многих одступања од превода, чиме су лепота изражавања, јасноћа смисла и евидентност аргументација уништени. Или нпр., ко би чак и од стручњака из ових у загради наведених речи из превода [»Он, т. ј. Хекел, претпоставља целу историју рода, представљену у историји зачетка засебне индивидуе (биогенетички основ)«] могао јасно приметити и познати Хекелово учење о »филогенези« и »онтогенези«?! Ови научни изрази постоје у оригиналу у истој — цитираној — реченици, а смисао им је јасно њоме обележен. Међутим, у преводу су неке речи погрешно преведене, а неке изостављене (види стр. 31.). На многим местима преводац даје супротан смисао смислу места у оригиналу. Тако нпр. на стр. 35. писац

тврди да дарвинизам није непријатељски расположен према вери у Бога као творца света, а по преводу супротно се тврди. Или на идућој страни : писац тврди да је дарвинизам »лажна наука«, а преводилац пак каже да је дарвинизам »радник (?) материјализма и за то је справом, како се чини (!), био признат као наука« (!). Много цитиране речи чувеног природњака Ди Боа Рајмонда : »ignotamus — ignorabimus!« (незнамо — нећемо знати), преводилац преводи са : »не знамо, не знамо« (14) и т. д. и т. д.

У истој размери налазе се рђаво преведена места и непознавање суштине преведенога и у другим одељцима ове књиге. Преводилац очевидно не познаје представнике појединих наука. Нпр., Хенриха Клода, графа од Сен-Симона, чувенога оца комунизма (који се, узгред буди речено, и својим разузданим животом прославио) преводилац ставља у свеце, --- зове га св. Симоном! (види стр. 13. и 90.). Филозофа Хегела идентификује са зоологом Хекелом, те испада да су Маркс и Ласал били ученици Хекелови а не Хегелови (62.). Тако исто не разликује Фогта од Фохта (10). На стр. 102. и 117 речи : »брак по паровима« и »брак бибеловски парни« јесу неразумљиве, односно бесмислене фразе, а треба да означују један стручан израз о схватању брака, односно полних односа а према учењу Бибеловом (»Paarungsehe«, спаривање, т. ј. »брак« који незна за границе полних односа, или т. зв. »слободна љубав«). Исто тако за израз : моногамија, једноженство, преводилац налази други српски израз : »једини брак« (107).

И у оним ставовима књиге, који собом не изражавају никакву филозофску и високоучену мисао, налазе се многобројне грубе и бесмислене фразе. У преводу, нпр., стоји : »за њега (т. ј. хришћанина) је охоли и надувени рентијер, чији се рад састоји само у сечењу купона и који се гордо воза у раскошним колима, исто тако висок, као и скромни путник (!), који, машући рукама (!), брзо корача сеоском путањом« (! стр. 76.). У оригиналу пак овако стоји : »он (хришћанин) исто тако високо цени једног беспосленог рентијера, чији се сав рад састоји у сечењу купона и варењу његова стомака и који се вози у лукузним каруцама, као што цени и лењивог скитницу-разбојника који нападајући путнике угрожава безбедност друмова«. Или, (стр. 54.) шта значи то, да Белами и Бибел »просто пресељавају (!) кривца на зелено приста-

ни ште«?! Или, (стр. 153.) шта значи то, да ће у комунистичкој држави, пошто се сви по једном обрасцу ошишају, »од једном постати сеоске нежење«?! Каква су то »верска (!) племена« (99)?! (У оригиналу стоји : Volksstämmen). Какви су то »судијски и државни кувари«?! (стр. 133; у оригиналу стоји : Rechts-und Staatsanwälte, правозаступници и државни правобраниоци). Зашто преводи (стр. 97.) »Liebeskommunismus« (комунизам љубави) са »виши хуманизам«, а »Zwangskommunismus« (принудни комунизам) са »насилни хуманизам«?! Какав је то (стр. 64) »природни мештанин-абориген« (!) у Сев. Америци?! По оригиналу то је урођеник (Eingeborener) Сев. Америке. Само, откуда преводиоцу ова реч »абориген«?! Сем ако није немачку реч (Eingeborener) посрбио! Преводилац треба да зна да се српски не каже »средњи векови« (стр. 7. и 110), већ Средњи Век. Може ли се преводилац извињавати slabим познавањем страног језика? Ко га је присиљавао да преводи! У осталом, он се није потрудио да провери барем оно мало цитата из Св. Писма. На стр. 126. стоји : »Мужеви љубите своје жене, како (!) Христос пољуби (!) цркву...« Зашто преводилац не погледа у Вуков превод новозаветне Библије, па се не би огрешио ни о интерпункцију ни о смисао овог цитата? »Пољубити« је тренутан глагол и означава само један тренутан и чулан акт, а »љубити« је трајан глагол и овде означава један сталан душевни (а не плотски) акт.

О силним језичним погрешкама, о рђавом српском стилу није потребно да наводим примере. О ове слабости превода читалац ће се на сваком кораку саплитати. Примећују се и многе штампарске погрешке, које припомажу ремећењу смисла реченога, као нпр. (14) »свет« (треба : свест), (148) »понуда рада« (треба : принуда рада), (95) »беже« (треба : леже), »дело« (треба : тело) и др. Преводилац је требао да мало више пажње обрати на коректуру приликом штампања.

Цео овај српски превод даје утисак једног аутоматског превођења, при чему је духовно учешће преводиочево било одсутно. Иначе му се не би могло десити да два пута преводи једно те исто! Читавих девет страна једног одељка (»социјализам и историја«, од 51.—60. стране) налазе се и у идућем одељку (»социјализам и филозофија«, од 64.—72. стране)! Заиста, чудновато да преводилац не примети штампарску погрешку оне књиге одакле је преводио, да не примети да је

ове мисли већ једном преводио, да оне не одговарају наслову идућег одељка, и да оне чине један неприродан прелом и упад у другу област познања!

Намера г. Поповића, да сиромашној апологетској литератури на српском језику нешто допринесе овим преводом, за сваку је похвалу. Али, треба имати на уму, да не само што не може свако писати, него ни преводити не може свако. Преводилац треба да је исто тако добар познавалац свога и страног језика као и добар познавалац основних идеја оне књиге коју жели превести.

Dr. Рад. А. Јосић.

Архимандрит Dr. Петроније Трбојевић, настојатељ м. Шишатовца : Пројеведи I. Штампарија »Србија«, Срем. Митровица, 1927.

Госп. Архимандрит Трбојевић је већ добро познат онима који се интересују нашим проповедништвом : познат је и издавањем савремених наших проповедни и својим проповедничким радом. Овом књигом, у којој су сакупљене искључиво његове проповеди, госп. Архимандрит допуњује свој рад и задовољава једну стварну потребу нашег времена за таквом литературом.

Збирка има укупно 25 проповеди. Што се облика тиче, ту су заступљена оба главна проповедничка облика : и егзегетска (мање и делимично) и тематичка проповед. Према облику сам их писац дели на четири групе : проповеди (разуме кратке поуке), омилије (тематичке), говори и слова (ове две последње се безразложно деле једна од друге). Што се пак тиче садржине, проповеди обрађују више историјски материјал, — мање етички, а догматски се сасвим изоставља.

Ако бисмо се упустили у детаљнију анализу ових проповеди, ми бисмо открили и многе добре стране, а опет и понеке недостатке, — као, уосталом, и у свакој књизи.

Главна одлика ових проповеди је несумњиво у томе што се одмах примећује израђеност једног свог проповедничког стила : једног истог у целој књизи, — без обзира на аудиторију, која, види се, није била једна иста. И онда, то је један леп, беседнички стил : беспрекоран и језгровит језик, сликовито оцртавање предмета, живо престављање догађаја и једноставно, разго-

ветно објашњавање (стр. 5, 33, 34 и др.). Имамо, дакле, пред собом примењену у многоне, нарочито у честим и често лепим поређењима, говорничку вештину. И то је управо главни елемент нашег проповедника. Тиме се објашњава да се он у главном задржава на историјским моментима, а мање на излагању истина; тек само кад кад се додаду рефлексије историјском причању. Ту реторичка страна толико се негује овде, да по који пут жеља за лепим фразама и за ефектом потпуно потисне жељу за дубљим, или чак правилним, мислима (77 стр.). Али то није, разуме се, увек; Напротив, та лепа обрада у више случајева само доприноси. И ми можемо да издвојимо неколико, свакако најбољих, проповеди које се са задовољством могу да читају, а вероватно са још већим успехом да слушају. Такве су: говор на Св. Саву, проповед у 11. недељу, проповед у 24. недељу и говор при освећењу звона у Лежмиру.

Мање се ова збирка проповеди одликује садржином. Било због тога што су проповеди обично доста кратке (обично 2—4 штампане стране), или због самог круга слушалаца, којима су биле намењене, — тек не може се рећи да се у њима обрађују предмети испршно; не може се чак рећи да се подвлачи и помене оно што је најглавније. У већини случајева проповедник не улази дубље у тумачење јеванђеља (када је о томе реч), или се задовољи само извесном битном страном предмета, а друге стране остави; или се пак понекад искључиво задржи на ономе што одмах падне у очи. Ради тога се често осети празнина и мисаон човек не може да се заинтересује довољно (стр. 38—39, 42, 50, 80—81 и др.). Дакле, и поред тога што се доста јасно примећује довољна проициљивост проповедникова, ипак не обухватају се предмети свестрано или бар са оне њихове стране које би најбоље показале њихову природу и њихов однос према слушаоцима, — да и не говоримо о томе како и сам избор предмета није увек најсрећнији.

Можда у овоме што помену смо и лежи главни разлог да су многе од ових проповеди (не све, разуме се,) доста хладне и дају утисак да нису у стању, и поред све прецизности у излагању, да достигну то што треба да достигне жива проповед, која је израз целе душе, целог једног личног искуства.

Али, поред свега овога, када имамо на уму садањи развитак наше оригиналне проповеди, ова збирка има своју несумњиву вредност: не само да нам показује данашњу проповед нашу и

показује да наша проповед не иде на горе, већ има у себи и доста таквих страна које могу да послуже као добар пример, због чега може да се препоручи и свештеницима и студентима.

Dr. Д. Грданички.

Biblische Archäologie. Von Dr. Edmund Kalt, Professor am Priesterseminar zu Mainz. м. 8° (XII и 157.). Freiburg im Breisgau 1924, Herder. Brosch. M. 2.50.

Намера је пишчева, да изложи сав материјал потпуно и прегледно у што краћем опсегу, у првом реду као помоћно средство за студенте, а затим и за све оне, које библијско-археолошка питања интересују. Ради тога је и додан стварни регистар, као и упућивање на литературу, при чему су у првом реду узети у обзир римо-католички писци, и таки, који су дотични материјал обрадили у монографијама (V.).

Материјал је, по већ уобичајеној схеми, раздељен у четири дела : I Палестина и њено становништво ; II Домаће старине ; III Државне и IV Религиозне старине. У уводу се говори о задаћи и деоби, изворима, историји и литератури Археологије.

Како се писац ограничио само на скупљање и излагање материјала, јасно је, да у делу не може бити много оригиналних идеја, али је дело зато ипак за највећу похвалу, јер ће заиста добро доћи свакоме као приручник. Свако је питање ту обрађено ; иако се није могло залазити у детаље, ипак је, у главном, све изнесено. Писац је у своме тврђењу често врло категоричан и не уступа ни најмање модерној критици (на пр. о постанку изр. народа из 12 племена стр. 24.), иако се при томе не упушта у побијање противног мишљења, због чега и његово категорично тврђење нема онаког деловања као када се наводе проту-докази.

Разуме се, да се при томе много што шта и превидело или изоставило. Писац је уверења, да су становници Ханаана, међу њима и Феничани, Хамити (стр. 13), позивајући се на таблицу народа (Пост. 10.). Но сви досада познати споменици Ханаанејски и фенички (језичне глосе у листовима из Ел Амарне, разни споменици из Библоса и др.) јасно показују, да су они Семити. У то се до сада није сумњало. Још мање је

сигурно, да су и Хетити хамити, јер су до сада обично увршћавани у индоевропску азијску грану.

Многобројни законски прописи, који тасите допуштају полигамију (исп. на пр. Пон. Зак. 21, 15, 17, 17. и др.) не иду у прилог тврђењу пицшевом, да се брак са још једном женом у исто време склапао само у случају ако није било дече (26). Нетачно је да се молитва за столом не спомиње у Св. Писму (стр. 20.) јер исп. I. Сам. 9, 13. Пон. Зак. 8, 10. а тешко да је оправдано и мишљење да је до забране одевања у одело другога пола (Пон. Зак. 22, 5.) дошло само због велике сличности одела (стр. 22.), него се ту сигурно ради о искорењавању једнога паганског верског обичаја, који се вршио у предњој Азији, као у култу велике матере богова, Кибеле и Мае из Комбаба.

Мало опширније упушта се писац у дискусију, да ли је постојало куповање жена код Јевреја и шта значи реч »moħar«, при чему сасвим тачно долази до резултата да куповања није било (29.), но нетачно је, да се тиме решава и Ос. 3, 2. (30.). Неоснована је тврдња да је брак са маћехом у Ст. Завету дозвољен био (25.); против тога говори Лев. 18, 8. Пон. Зак. 23, 1; 27, 20; 22, 30.

Забрана, да се свештеник не сме оженити распуштеницом, тешко да потиче отуда, што је законодавцу био пред очима идеал неразрешивости брака (33.), него, узевши у обзир Пон. Зак. 24, 1.—4., изгледа да се распуштеница сматрала нечистом. Из Пон. Зак. 24, 1. не види се да закон тражи важан разлог за развод, да би на тај начин спречио лакоумне разводе (33.), јер, колико је познато, мушкарац је могао отпустити своју жену за сваку ситницу : »ако му она не буде по вољи и нађе на њојзи што год ружно« (П. Зак. 24, 1.). Дакле, није била потребна »нека кривица са женине стране« (33.). Спаљивањем се није кажњавао само блуд свештеничке кћери и инцест (72.), јер исп. Пост. 38, 24.

Да су рогови жртвеника настали из »masseba«, камених ступова, који су стајали на жртвеницима (85.) смела је тврдња. Massebe су представљале паганско божанство, и то беше један камени ступ, који је увек стајао скупа са Ашером (дрвеним колцем који је представљао божицу Ашеру или Astartu), дакле, од једне massebe не би могла настати 4 рога. У Мојсеј. законодавству забрањују се »massebe« и »aššere«, па би апсурдно

било, да се на крају у истом том кодексу претварају у рогове жртвеника и њима приписује главна светост (Ам. 3, 14.).

Šehina (погрешно вели »scheschina«) није само светли облак (88.), него је то уопште израз за божанску славу и присутност. Сасвим је тачно доказивање историчности св. шатора (скиније) (89), при чему се још може нагласити, да је ковчег завета морао имати неко склониште од невремена, а поготово није могао бити изложен непрестаним профаним погледима Израјљаца, када се зна какво му је божанско страхопоштовање указивано. — За Азавела (138.) незнамо баш сигурно да је »пустињски демон«. Првосвештеничка одежда на дан измирења није баш била обична свештеничка, јер је сва морала бити платнена (Лев. 16, 4.).

Иначе књигу можемо најтоплије препоручити не само нашим богословима, него и свима, које интересирају библијско-археолошка питања.

Dr. Душан Глумац, доцент.

Најновија богословска литература

R. Reitzenstein, Die hellenistischen Mysterienreligionen nach ihren Grundgedanken und Wirkungen. 3. erw. u. umgearb. Aufl. Leipzig 1927, B. G. Teubner.

P. Tischleder, Die geistesgeschichtliche Bedeutung des hl. Thomas von Aquin für Metaphysik, Ethik und Theologie. Freiburg 1927, Herder.

P. Piechowski, Proletarischer Glaube. Die religiöse Gedankenwelt der organisierten deutschen Arbeiterschaft nach sozialistischen und kommunistischen Selbstzeugnissen. Berlin 1927, Furche-Verlag.

Schriftenreihe des Bundes der religiösen Sozialisten Deutschlands. Karlsruhe-Rüppurr, Verlag der religiösen Sozialisten.

Th. Brauer, Christentum und öffentliches Leben. M. Gladbach, Volksverein.

V. Kolb, Der hl. Ignatius von Loyola, Stifter der Gesellschaft Jesu. Wien, Verein Volksbildung.

J. Lortzing, Geistliche Lesungen f. d. hl. Weihnachtszeit. Paderborn, F. Schöningh.

Fr. Murawski, Gottes Walten in Natur u. Gnade. Gespräche über die Tatsächlichkeit der göttlichen Gnade. Einsiedeln, Benzinger u. Co.

Die Religionen der Erde. Ihr Wesen und ihre Geschichte. Hrsg. von C. Clemen. München, F. Bruckmann.

H. Savonarola. — Auswahl aus seinen Schriften und Predigten. Jena, E. Diederichs.

E. Schlund, Großstadt-Predigten. Regensburg, G. J. Manz.

P. v. Sokolowski, Der hl. Augustin u. d. christl. Zivilisation. Halle, M. Niemeyer.

K. Wiederkehr, Die leibliche Aufnahme der allerseligsten Jungfrau Maria in d. Himmel, Einsiedeln, Benzinger u. Co.

G. Sepiéter, La Doctrine Catholique tirée des Oeuvres de Bossuet. Paris 1927, P. Lethielleux, Lille, René Giard.

J. Albani, Das Wesen des evangelischen Christentums. Paderborn 1927, Junfermannsche Buchhandlung.

R. Storr, Das Frömmigkeitsideal der Propheten. Münster i. W. Aschendorfsche Buchhandlung.

Micha Josef bin Gorion, Mose. Jüdische Sagen und Mythen. Übers. u. hrsg. von Rahel u. Emanuel bin Gorion. Frankfurt a. M., Rütten u. Loening.

J. Noll, Das katholische Pfarramt. Sein Geschäftsgang u. Interessenkreis. 2. Aufl. Wiesbaden 1927, H. Rauch.

G. Beyer, Katholizismus und Sozialismus. Berlin 1927, J. H. W. Dietz Nachfolger.

E. Abegg, Der Messiasglaube in Indien. Berlin, W. de Gruyter u. Co.

L. Bertrand, Der hl. Augustin. Paderborn, F. Schöningh.

K. A. Busch, Das Lukasevangelium. Berlin, Reuther u. Reichard.

J. Pelz, Kinderpredigten. München, Kösel u. Pustet.

G. Wunsch, Evang. Wirtschaftsethik. Tübingen, J. C. B. Mohr.

W. Schmidt, Der Ursprung der Gottesidee. Eine historisch-kritische u. positive Studie. I. Teil. 2. Aufl. Münster i. W., Aschendorff.

K. Weiss, Die Frohbotschaft Jesu über Lohn und Vollkommenheit. Münster i. W. 1927., Aschendorff.

A. Haendly, Religiöse Zeitgedanken. I. Gott-Christus. Paderborn 1927, Bonifacius-Druckerei.

J. Vogt, Zu Füßen des Meisters. Betrachtungen über die Nachfolge Christi. Rottenburg a. N. 1927, Badersche Verlagsbuchhandlung.

E. Seillière, Morales et Religions nouvelles en Allemagne. Paris 1927, Payot.

L. Berg, Ex oriente. Religiöse und philosophische Probleme des Ostens und des Westens. Mainz, Matthias-Grünewald-Verlag.

J. Obweger, Das Bild des gekreuzigten Erlösers. Fastenpredigten. Graz, Styria.

E. Schlund, Unsterblichkeit. Religiös-wissenschaftliche Vorträge. München, Kösel u. Pustet.

St. Zankow, Das orthodoxe Christentum des Ostens. Berlin, Furche-Verlag.

M. Rufus Jones, New Studies in Mystical Religion. London, Macmillan.

F. J. Foakes-Jackson, Peter, Prince of Apostles. A Study in the History and Tradition of Christianity. London, Hodder & S.

УРЕДНИК
Д-Р ДИМИТРИЈЕ СТЕФАНОВИЋ

ВЛАСНИК У ИМЕ БОГОСЛОВ. ФАКУЛТЕТА
ПРОТА СТЕВ. М. ДИМИТРИЈЕВИЋ